

Het is ondemocratisch dat actievoerders de macht van de Staat kunnen inzetten tegen burgers met een andere mening

Door [Paul Frentrop](#) - 14 februari 2024

Geplaatst in [Actiegroepen](#) - [Algemeen belang](#) - [Pensioenfonds](#)

Verpleegsters en zorgverleners mogen net als onderwijzers, politieagenten en andere ambtenaren nog wel tanken op weg naar hun werk. Ook mogen ze de thermostaat bij thuiskomst weer op 19 graden zetten. Maar ze mogen hun pensioentjes niet beleggen in aandelen Shell of die van andere producenten van gas, olie of steenkool. Aldus hebben de bestuurders van hun pensioenfonds besloten.

Zelf heb ik een deel van mijn pensioen wél in aandelen Shell belegd. Bij een koers van tegen de dertig euro, leveren die aan dividend een rendement van 4 procent per jaar op.

Pensioenfonds verkopen aandelen olie en gas

Die 4 procent heette vroeger de rekenrente en is ongeveer het rendement benodigd om een waardevast pensioen op te bouwen. Maar de twee grootste pensioenfonds van Nederland laten die mogelijkheid bewust schieten.

Een jaar geleden verkocht het ambtenarenpensioenfonds ABP voor 9 miljard zijn belangen in olie en gas. Vorige week vertelde het Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW) dat het zijn aandelen in 310 olie- en gasbedrijven voor 2,8 miljard had verkocht. Tegen 4 procent scheelt dat bij elkaar per jaar 470 miljoen aan directe inkomsten.

Nu wil het geval dat er onlangs een nieuwe Pensioenwet is aangenomen. Die maakt dat het pensioen

Het is ondemocratisch dat actievoerders de macht van de Staat kunnen inzetten tegen burgers met een andere mening

voortaan direct afhankelijk wordt van het beursklimaat. Gaat het goed op de beurs dan wordt er geïndexeerd. Gaat het slecht dan wordt er meteen gekort.

De bestuurders van ABP en PFZW sluiten echter een deel van die beurs uit. De hele fossiele energiesector telt bij hen niet meer mee. Ik vraag me af of zo'n keuze nog past binnen hun mandaat. Hoe meer het pensioen afhankelijk is van de financiële markten, des te minder ruimte heeft een pensioenfondsbestuur om eigen morele of andere opvattingen mee te laten spelen in het beleggingsbeleid.

India breidt kolencapaciteit met 45% uit

Minister Schouten zei in november dat ze wil laten onderzoeken of de huidige *governance*-modellen nog passend zijn in het nieuwe pensioenstelsel. Laten we hopen dat daarbij de vraag wordt meegenomen waarom pensioenbestuurders toch zo gevoelig zijn voor negatieve media-aandacht en dus voor de druk van actiegroepen die via die band spelen.

Het Pensioenfonds voor de Zorg gaat het geld dat vrijkomt uit de olie- en gas aandelen beleggen in 'bedrijven gericht op energietransitie'. In het mensenrijke land India verzorgt staatsbedrijf National Thermal Power Corporation (NTPC) die transitie. Dat bedrijf heeft zijn beleid vorige maand drastisch herzien. Met groene stroom gaat het daar niet lukken om de sterk stijgende vraag naar elektriciteit bij te benen, zo werd duidelijk. Dus gaat NTPC nieuwe kolencentrales bouwen en nieuwe kolenmijnen openen om de kolencapaciteit met 45% uit te breiden.

Shell belegt met 'positieve energie'

Wat moeten ze daarvan denken in Beverwijk, bij de Nederlandse dochter van het Indiase Tata Steel? Die fabriek telt meer gepensioneerden dan nog werkende arbeiders. Het Pensioenfonds Hoogovens belegt wel gewoon in olie en gas, maar niet in steenkool. Tenminste niet in de thermische kolen die NTPC gebruikt om elektriciteit op te wekken. Wel in metallurgische kolen die Tata Steel gebruikt om staal te produceren.

Of neem het Shell Pensioenfonds. Dat belegt naar eigen zeggen 'met positieve energie'. Het fonds 'let op' CO₂-intensiteitsreductie bij bedrijven waar het in belegt. 'Daarnaast besteden we in ons beleggingsbeleid extra aandacht aan gendergelijkheid, duurzame steden en schone en betaalbare energie. Uit onderzoek blijkt dat deelnemers deze onderwerpen, naast klimaatactie, belangrijk vinden. Altijd in samenhang met een goed pensioen', aldus het fonds.

Dat laatste lukt het Shell Pensioenfonds en het Pensioenfonds Hoogovens beter dan de klimaatdrammers van ABP en PFZW. Het Shell Pensioenfonds had eind vorig jaar een dekkinggraad van 133,7 procent, Hoogovens haalde ongeveer hetzelfde, ABP scoorde 110,5 procent en de dekkinggraad van PFZW is in 2023 gedaald van 108,7% naar 106,3%. Bij wie zou U het liefst beleggen?

Het is ondemocratisch dat actievoerders de macht van de Staat kunnen inzetten tegen burgers met een andere mening

De makke van linkse mensen is dat ze altijd denken dat zij in het algemeen belang handelen. Pensioenfondsbesteders moeten volgens de wet handelen in het belang van hun deelnemers. Als zij het algemeen belang willen dienen, hadden ze zich verkiesbaar moeten stellen. Want in een democratie bepalen kiezers wat het algemeen belang is. Daar bestaan geen deskundigen voor.

Rechter moet Milieudefensie geloven

Andere partijen in de 'klimaatdiscussie' zeggen expliciet dat ze - omdat ze voor het klimaat zijn - in het algemeen belang handelen. Vereniging Milieudefensie bijvoorbeeld zegt dat tegen de rechter bij het aanspannen van een proces tegen Shell of ING. De rechter gelooft dat. Om precies te zijn: de rechter moet dat geloven. Om helemaal precies te zijn: Dat moet de rechter sinds 1 juli 1994 geloven.

We vieren binnenkort het dertigjarig bestaan van het besluit van de wetgever dat een stichting of vereniging die volgens zijn statuten opkomt voor een collectief of algemeen belang, een rechtsvordering ter behartiging van dat belang mag instellen bij de civiele rechter. (BW 3:305 a).

Wees voorzichtig met het uitdelen van wapens

Zoals de meeste verkeerde besluiten was ook dit besluit gebaseerd op goede bedoelingen. De Tweede Kamer wilde de toegang tot het recht vergemakkelijken. Gebleken was immers dat benadeelden niet altijd over geld en middelen beschikten om hun recht te halen. Aanleiding waren de droeve geboortefwijkingen bij baby's als gevolg van het geneesmiddel Softenon en de problemen die ouders hadden om hun recht te halen.

Maar de wetgever moet voorzichtig zijn met het uitdelen van (juridische) wapens. Hier werd een mes gesmeed, zonder te bevroeden tegen wie het zou worden gebruikt. Het eerste slachtoffer was onze eigen Staat der Nederlanden. Die had onrechtmatig gehandeld jegens een speciaal voor dit doel door D66'ers opgerichte stichting, door in strijd met het VN Vrouwenverdrag niet op te treden tegen de oudste politieke partij van Nederland: de SGP die zijn eigen ideeën over het vrouwelijke heeft.

Hier zien we hoe het juridische geitenpaadje loopt: Een actiegroep krijgt onder de vlag van het algemeen belang toegang tot de rechter. Internationale verdragen gaan boven de Nederlandse wet. De actievoerders krijgen via de rechter dankzij internationale verdragen de uitvoerende macht van de Staat achter zich om hun zin door te drijven tegen anders denkende Nederlandse burgers.

Hetzelfde mechaniek werd ingezet bij de strijd tegen rokers. Bij de invoering van het algemene rookverbod in de horeca had de wetgever een paar uitzonderingen toegestaan. Mensen die toch graag wilden roken, konden dat doen in aparte rookruimten, die de gezondheid van het horecapersoneel garandeerden en waarmee verder niemand werd lastig gevallen.

Het is ondemocratisch dat actievoerders de macht van de Staat kunnen inzetten tegen burgers met een andere mening

De mensenrechten als Zwitsers zakmes

Deze tolerantie was niet naar de zin van de fanatici. Die trokken ten strijde onder de vlag van het algemeen belang en toonden aan dat de uitzonderingen strijdig waren met een kaderovereenkomst van de Wereld Gezondheid Organisatie. Dus kregen zij van de rechter hun zin. De Staat moest de tevreden rokers hun vrijheid ontnemen.

En dan zijn er nog de mensenrechten. Die zijn de juridische variant van het Zwitserse zakmes: je kunt er van alles mee doen. Al zeggen mensenrechten niets over CO2, toch besloot de rechter in 2021 op verzoek van Milieudefensie, nog zes stichtingen en verenigingen en ruim 17.000 individuele eisers dat Shell zijn CO2-uitstoot terug moest brengen. De reden? Die uitstoot draagt bij aan de opwarming van de aarde, die tot gevaarlijke klimaatverandering leidt en ernstige risico's meebrengt voor mensenrechten, aldus de rechtbank die mensenrechten specificeerde als 'het recht op leven en een ongestoord gezinsleven'.

Schrap artikel BW 3.305

Ik heb nooit het gevoel dat Shell mijn mensenrechten schaadt. Zelfs niet als benzine meer dan 2 euro per liter kost. Ik heb echter wel het gevoel dat de kongsi van juridisch vrij baan krijgende actievoerders, buigende polderbestuurders en ruim interpreteerbare internationale verdragen ingrijpt in mijn ongestoorde gezinsleven.

Wat bedoeld was om de kleine burger te steunen in zijn strijd tegen grote bedrijven, werd een middel voor georganiseerde actievoerders om de macht van de Staat in te zetten tegen burgers met een andere mening. Wie de vrijheid lief heeft, doet er goed aan om artikel BW 3.305 na dertig jaar weer uit de wet te schrappen. Dan moeten actiegroepen weer een meerderheid zien te vinden om hun zin te krijgen in plaats van die via de rechter af te kunnen dwingen tegen de ongeorganiseerde kiezers. Zulks is goed voor de democratie.

***Paul Frentrop** was achtereenvolgens journalist, bankier, ondernemer, pensioenbeheerder, hoogleraar en politicus - tot juni 2023 als zelfstandig lid van de Eerste Kamer.*

***Wynia's Week** verschijnt 104 keer per jaar met even onafhankelijke als broodnodige berichtgeving. De donateurs maken dat mogelijk. [Doet u mee?](#) Hartelijk dank!*